

(спрямувати) до цієї мети і, використовуючи методи економічного аналізу та спостереження, сформулювати:

- політику держави щодо макроекономічного регулювання національної економіки;
- стратегію і тактику розвитку держави, діяльності підприємницьких структур та ринкових відносин;
- методи та засоби моделювання для попередження або розв'язання поточних та цільових проблем розбудови національного господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Организация, ориентированная на стратегию. Как в новой бизнес-среде преуспевают организации, применяющие сбалансированную систему показателей / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 416 с.
2. Рубан В., Чубукова О., Некрасов В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід // Економіка України. – 2003. – № 6. – с. 14-19.
3. Економіка й організація інноваційної діяльності: [підручник] [Текст] / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан [та ін.]; [під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка]. – К., 2005. – 424 с.
4. Рубан В.Я. Информатизация и новая информатизационная технология в управлении научно-техническим прогрессом. – К.: Изд-во «Знание», 1990. – 24 с.

Надійшла 14.04.2010

УДК 658.589

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Т. М. ЯНКОВЕЦЬ

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті проведено аналіз спроможності підприємств легкої промисловості України здійснювати інноваційну діяльність. Виділено такі основні напрями аналізу інноваційного потенціалу як інтелектуальний потенціал, інвестиційний потенціал та виробничий потенціал. Запропоновано шляхи підвищення рівня інноваційності вітчизняних підприємств легкої промисловості

За роки незалежності України майже всі підприємства легкої промисловості змінили державну форму власності на приватну. З одного боку, в умовах переходу до ринкових відносин перед підприємствами відкрилась можливість розвитку на засадах самоокупності, самофінансування й т. ін. З іншого боку, виникло багато проблем, серед яких головною на сьогоднішній день є недобросовісна конкуренція між вітчизняними та іноземними товаровиробниками за відсутності державної підтримки вітчизняних підприємств, що призвело до втрати внутрішніх ринків збуту. Виходом з цієї складної ситуації стала робота підприємств на умовах «давальницької сировини». Використання цієї схеми дозволяло забезпечити завантаження виробничих потужностей, а також надавало можливість стабільно виплачувати заробітну плату [1]. При цьому співпраця із закордонними спеціалістами сприяла набуттю досвіду щодо виробництва якісної та конкурентоспроможної продукції.

Однак, виробництво за толінговими схемами не давало можливості підприємствам розвиватися, тому що існувала залежність від жорстких умов замовників. Великі обсяги замовлень були обумовлені низькою заробітною платнею вітчизняних робітників.

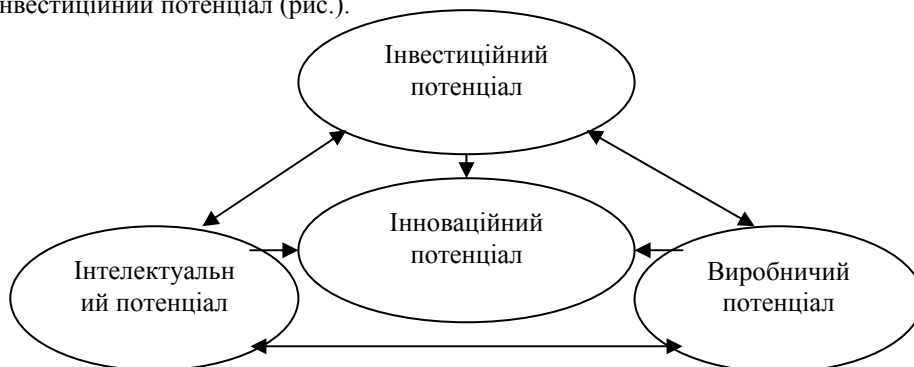
Підприємства легкої промисловості й досі працюють на межі рентабельності. У 2008 р. внаслідок фінансово-економічної кризи, підприємства спрацювали збитково, рівень рентабельності операційної діяльності становив $-1,9\%$. За таких умов, звичайно, важко говорити про інноваційний розвиток, коли коштів не вистачає не лише на розширене, але й навіть на просте відтворення процесу виробництва продукції.

Постановка завдання

У статті ставиться завдання провести аналіз інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості України з метою виявлення шляхів підвищення його рівня, що впливатиме на зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції зазначених підприємств та їх сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

Результати та їх обговорення

Виведення вітчизняної легкої промисловості з кризового стану та її розквіт можливі лише завдяки формуванню та реалізації інноваційного потенціалу, що дозволить впроваджувати інновації у практику господарської діяльності промислових підприємств. Саме інновації є вихідною умовою розвитку промисловості в умовах постіндустріальної економіки. На якість техніко-технологічного розвитку промисловості безпосередньо впливають рівень розвитку науки та інтелектуального розвитку працівників підприємств галузі, що поряд з інвестиційними можливостями впливає на рівень виробничого потенціалу та забезпечує інноваційну активність промислових підприємств. Звідси випливає, що інноваційний потенціал легкої промисловості (як й будь-якої іншої галузі промислового виробництва) можливо охарактеризувати за такими напрямками: інтелектуальний потенціал; виробничий потенціал та інвестиційний потенціал (рис.).

Взаємозв'язок інтелектуального, інвестиційного та виробничого потенціалів у формуванні інноваційного потенціалу легкої промисловості (власна розробка)

Однією зі складових інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості, наявність якого є необхідною умовою для здійснення інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, є інтелектуальний потенціал. Під *інтелектуальним потенціалом* розуміємо можливості підприємства досягати інтелектуальних результатів у вигляді оформлених та використаних прав інтелектуальної власності. Використання об'єктів інтелектуальної власності впливає на рівень інноваційності підприємств, тобто на їх спроможність здійснювати інноваційну діяльність, яка має приносити підприємству економічну вигоду.

Інноваційна діяльність розглядається нами як основа безперервних якісних та структурних змін виробничо-господарської діяльності, що дозволяє досягати стратегічної мети в системі стратегічного управління підприємством [1, с. 79]. Під *стратегічною метою* розуміємо сталий розвиток підприємства у довгостроковій перспективі. Для проведення відповідних змін важливо, щоб на всіх рівнях управління та у всіх функціональних відділах підприємства безперервно проводилась систематична та наполеглива праця, яка спрямована на оновлення та постійне покращання продукції та процесів. Оцінити рівень такої єдності у творчості можливо за такими показниками: кількістю творців (авторів винаходів, корисних моделей), промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій); кількістю оформлених прав інтелектуальної власності; кількістю використаних об'єктів промислової та інтелектуальної власності.

Найбільша кількість творців (винахідників, авторів промислових зразків і раціоналізаторських пропозицій) у 2008 р. в Україні працювало у промисловості (11,87 тис. осіб), з них 87 % - у переробній промисловості (10,33 тис. осіб). У легкій промисловості у 2008 р. на підприємствах текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра працювало 35 творців. При цьому, до підприємств легкої промисловості, що виконували роботи по створенню та використанню об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій у 2008 р. відносилось лише 9 підприємств зазначеної підгалузі легкої промисловості. У табл. 1 наведено динаміку показників, за якими можна оцінити рівень інтелектуального потенціалу підприємств легкої промисловості.

Таблиця 1. Рівень інтелектуальної діяльності підприємств текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра за період 2003–2008 рр. (власне опрацювання на підставі [2, 3])

Показники	Роки					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<i>Чисельність винахідників, авторів промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій,</i>	- *	41	19	14	20	35
<i>у т.ч. авторів раціоналізаторських пропозицій</i>	- *	34	19	13	20	32
<i>Кількість підприємств, що виконували роботи по створенню і використанню об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій</i>	19	15	12	7	8	9
<i>Подано заявок на видачу охоронних документів до Державного департаменту інтелектуальної власності України</i>						
Винаходи	-	-	-	-	-	1
Корисні моделі	-	-	2	1	-	-
Промислові зразки	24	-	-	1	-	2
<i>Отримано охоронних документів у Державному департаменті інтелектуальної власності України</i>						
Винаходи	-	-	-	1	-	-
Корисні моделі	-	-	-	1	-	-
Промислові зразки	54	20	-	1	-	1
<i>Використання об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій</i>						
Винаходи	-	1	1	1	-	-
Корисні моделі	-	3	-	-	-	-
Промислові зразки	67	43	26	1	1	1
Раціоналізаторські пропозиції	73	26	22	15	29	42
<i>Витрати, пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової та інтелектуальної власності, тис. грн.,</i>	6,8	8,5	7,8	5,2	13,2	26,2
<i>у т.ч. на винагороду винахідникам</i>	- *	- *	- *	3,9	12,8	18,2

* дані відсутні

Зазначимо, що з 2003 р. по 2005 р. до підприємств, що виконували будь-які творчі роботи відносились лише підприємства текстильної промисловості та пошиття одягу (з 2006 р. – підприємства текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра).

Стосовно підприємств по виробництву шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (до 2005 р. включно – виробництво шкіри та шкіряного взуття), дані щодо кількості творців на цих підприємствах та відповідних результатів інтелектуальної діяльності відсутні. Можна припустити, що творча діяльність на цих підприємствах майже не проводилась.

Як бачимо з табл.1, за період 2003–2006 рр. значно скоротилась кількість підприємств, що виконували роботи по створенню та використанню об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій (на 63,2 %). У 2008 р. відсоток скорочення зазначених підприємств порівняно з 2003 р. склав 52,6 %. Як наслідок, за період з 2004 по 2006 рр. скорочувалась чисельність творців (на 53,7 % у 2005 р. порівняно з 2004 р.; на 26,3 % у 2006 р. порівняно з 2005 р.). У 2007 р. кількість творців збільшилась на 42,9 % порівняно з 2006 р.; у 2008 р. – на 75 % порівняно з 2007 р. Найбільшу питому вагу серед творців склали автори раціоналізаторських пропозицій: у 2004 р. – 82,9 %; у 2005 р. – 100 %; у 2006 р. – 92,9 %; у 2007 р. – 100 %; у 2008 р. – 91,4 %. Наведені дані є свідченням того, що діяльність творців протягом періоду, що аналізується була спрямована головним чином на удосконалення продукції або технологічного процесу. В середньому на одного автора раціоналізаторських пропозицій припадала така кількість використаних раціоналізаторських пропозицій: у 2004 р. – 0,76; у 2005 р. – 1,16; у 2006 р. – 1,15; у 2007 р. – 1,45; у 2008 р. – 1,31. Можемо зробити висновок про невисоку активність творців на аналізованих підприємствах легкої промисловості, діяльність яких було проаналізовано.

Для оформлення прав інтелектуальної власності до Державного департаменту інтелектуальної власності України найбільшу кількість заявок на видачу охоронних документів було подано щодо оформлення прав власності на промислові зразки: у 2003 р. – 24; у 2006 р. – 1; у 2008 р. – 2. Отримано найбільшу кількість охоронних документів у Держдепартаменті інтелектуальної власності України також на промислові зразки: у 2003 р. – 54; у 2004 р. – 20; у 2006 р. – 1; у 2008 р. – 1.

Стосовно такого визначального напрямку творчості у текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра та виробів з хутра, як художнє конструювання, результатом якого є нова форма, новий малюнок, нове розфарбування або нове їх поєднання, що підвищує задоволення естетичних та ергономічних потреб споживачів, ситуація є незадовільною. За період 2003-2005 рр. відбувалось поступове скорочення використаних промислових зразків на 35,8 % у 2004 р. порівняно з попереднім роком та на 39,5 % у 2005 р. порівняно з 2004 р. Майже призупинилось використання промислових зразків у 2006-2008 рр. – по одному кожного року. Відповідно з 2006 р. по 2008 р. зростає кількість використаних раціоналізаторських пропозицій, що пов'язано зі зростанням чисельності авторів раціоналізаторських пропозицій у цьому періоді.

З 2004 р. по 2006 р. відбувалося скорочення витрат, які були пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової та інтелектуальної власності (на 8,2 % у 2005 р. порівняно з 2004 р. та на 33,3 % у 2006 р. порівняно з 2005 р.). Можемо припустити, що скорочення цих витрат призвело до зниження творчої активності у цьому періоді. У 2007 р. порівняно з попереднім роком зазначені витрати зросли на 153,8 %, а у 2008 р. порівняно з 2007 р. – на 98,5 %.

В середньому на одного винахідника винагорода у 2006 р. становила 278,57 грн., у 2007 р. – 640 грн., у 2008 р. – 520 грн. Такі невеликі суми винагороди також є впливовим чинником, який обумовлює на невисоку творчу активність винахідників.

Отже, після проведення аналізу інтелектуального потенціалу підприємств легкої промисловості можливо зробити висновок щодо його незадовільного стану.

Інноваційний розвиток за умов дуже низького рівня інтелектуального потенціалу практично відсутній. Загальна кількість запатентованих винаходів по легкій промисловості по легкій промисловості залишається в Україні незначною, основною причиною чого є правова незахищеність прав інтелектуальної власності. Це, у свою чергу, стримує інвестиції в інноваційну сферу галузі. Теперішній стан винахідництва не відповідає потребам і ресурсам підприємств і свідчить про поступову втрату ними свого найціннішого багатства – інтелектуального потенціалу.

Однією з головних умов життєдіяльності та розвитку промисловості та її окремих галузей і підприємств є інвестування. Інвестиції у широкому розумінні визначаються як будь-які витрати ресурсів у теперішній час, що здійснюються з метою отримання майбутнього блага, тобто доходу (прибутку) в економічному аспекті й корисності (користі) у соціальному [4]. Звідси під *інвестиційним потенціалом* промисловості будемо розуміти фінансові можливості промислових підприємств, як реалізовані, так і не реалізовані, які спрямовуються на досягнення економічної або соціальної мети.

Як зазначалось вище, підприємства легкої промисловості працюють на межі рентабельності. Зрозуміло, що власних коштів у них не вистачає на здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності. Шляхом до виходу з цього становища може бути залучення коштів інвесторів, як вітчизняних, так і зарубіжних на засадах партнерства. При аналізі структури витрат підприємств легкої промисловості та окремих її підгалузей на інноваційну діяльність за джерелами фінансування можемо спостерігати таку цікаву ситуацію: при недостатності власних коштів на будь-яке фінансування внаслідок збитковості господарської діяльності, загалом по легкій промисловості підприємства фінансували інноваційну діяльність в основному за рахунок власних коштів та кредитів [2, 3]. Якщо у 2006 р. по легкій промисловості частка фінансування за рахунок власних коштів була найбільшою (93,2 %), то у 2008 р. відбулось її зменшення до 41,63 %, відповідно зросла частка кредитів у загальному обсязі фінансування інноваційної діяльності до 58,08 % у 2008 р. Аналогічно відбувалось фінансування підприємств текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра: у період 2004–2006 рр. частка власних коштів зростала з 68,99 % у 2004 р. до 90,94 % у 2006 р. і далі поступово зменшувалась до 38,2 % у 2008 р. Відповідно частка кредитів зросла у 2008 р. до 61,57 %. Це свідчить про недостатні обсяги виробництва та реалізації продукції, які б могли забезпечити зростання прибутку, необхідного для нагромадження інвестиційних ресурсів та, відповідно, активізації інноваційної діяльності. Підприємства виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів фінансували інноваційну діяльність протягом проаналізованого періоду виключно за рахунок власних коштів. У даному випадку йдеться про суттєве скорочення витрат на інноваційну діяльність у зв'язку зі скороченням загальної кількості підприємств даної підгалузі та таких її підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність. Незначна частка коштів держбюджету та відсутність фінансування за рахунок місцевих бюджетів та позабюджетних фондів свідчить про незацікавленість представників влади у інноваційному розвитку легкої промисловості та відсутність дієвих механізмів захисту вітчизняного виробника. Відсутність фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості вітчизняними та зарубіжними інвесторами (лише у 2007 р. відбулось фінансування інноваційної діяльності підприємств текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра на 2,53 % за рахунок коштів зарубіжних інвесторів) може свідчити про

погіршення інвестиційного клімату, відповідно й інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств легкої промисловості.

Оскільки основою соціально-економічного розвитку будь-якого суспільства залишається виробництво промислової продукції, а вихідною умовою його розвитку за часів постіндустріальної економіки є інновації, розглянемо виробничий потенціал вітчизняної легкої промисловості у інноваційному вимірі. Під *інноваційним виробничим потенціалом* розуміємо здатність промислових підприємств створювати конкурентоспроможну продукцію з використанням сучасної техніки, технології та науково-технічної інформації. Рівень виробничого потенціалу залежить від кількості та якості виробничих ресурсів, а також від ефективності їх використання.

За період 2004–2008 рр. відбулось скорочення як загальної кількості підприємств легкої промисловості, так і таких підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність [2,3,5]. Кількість підприємств легкої промисловості скоротилась за проаналізований період на 7,6 %, підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність – на 14,3 %. Відповідно, зменшилась частка підприємств легкої промисловості у загальній кількості підприємств переробної промисловості з 8,76 % у 2004 р. до 7,43 % у 2008 р. Також відбулось незначне зменшення частки підприємств легкої промисловості, що здійснювали інноваційну діяльність з 5,95 % у 2004 р. до 5,06 % у 2008 р. У структурі підприємств легкої промисловості виділимо наступну тенденцію: частка підприємств текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра була найбільшою, але відбувалось поступове її зменшення з 82,88 % у 2004 р. до 81,03 % у 2008 р. Відповідно, зростала частка підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів з 17,12 % у 2004 р. до 18,97 % у 2008 р. Серед підприємств легкої промисловості, що здійснювали інноваційну діяльність, частка підприємств текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра також була найбільшою та зростала протягом проаналізованого періоду з 77,92 % у 2004 р. до 87,88 % у 2008 р. (на 9,96 відсоткових пункти). Відповідно, суттєво скоротилась частка підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, що здійснювали інноваційну діяльність з 22,08 % у 2004 р. до 12,12 % у 2008 р. (на 10,68 відсоткових пункти). Можемо зробити висновок щодо дуже низького рівень інноваційної активності підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, що вважаємо наслідком відсутності інтелектуального потенціалу через низький рівень підготовки фахівців даної галузі, недостатній рівень фінансування та втрату внутрішніх ринків збуту. Крашу ситуацію за загальною кількістю та кількістю підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність спостерігаємо для підприємств текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра. Але для більш точних висновків необхідно провести аналіз інноваційного виробничого потенціалу за показниками; рівень фінансування інноваційної діяльності; рівень виробництва та реалізації інноваційної продукції; рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.

Скорочення витрат на здійснення інноваційної діяльності у 2006 р. пов'язано зі скороченням кількості підприємств легкої промисловості, що здійснювали інноваційну діяльність у цьому році [2, 3]. Якщо кількість підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, що здійснювали інноваційну діяльність продовжувала скорочуватися й у 2007–2008 рр., що вплинуло на суттєве скорочення витрат на інноваційну діяльність, кількість підприємств текстильного виробництва; а також підприємств з виробництва одягу, хутра та виробів з хутра, що займалися інноваційною діяльністю після

зменшення у 2006 р. зросла у 2007 р., що призвело до зростання витрат на інноваційну діяльність у 2,2 рази.

Але у 2008 р. кількість зазначених підприємств знову зменшилась, що призвело до зниження відповідних витрат на 20,2 % порівняно з 2007 р. Слід зазначити, що при загальному зростанні витрат на інноваційну діяльність по легкій промисловості на 91,7 % (за період 2004-2008 рр.), по окремих галузях спостерігаємо суттєві розбіжності. За період, що було проаналізовано витрати на інноваційну діяльність підприємств текстильного виробництва; підприємства з виробництва одягу, хутра та виробів з хутра зросли у 2,3 рази, підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – зменшились на 76,1 %. Звідси можемо зробити висновок щодо збільшення активної підгалузі текстильного виробництва; підприємств виробництва одягу, хутра та виробів з хутра щодо здійснення інноваційної діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, повернення та розширення ринків збуту та утримання споживача власної продукції, що має призвести до підвищення прибутковості підприємств підгалузі та збільшення можливостей їх сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Далі проведемо аналіз розподілу загального обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності. Найбільший обсяг коштів протягом проаналізованого періоду (табл. 2) підприємства витрачали на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (підприємства текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра – 91,11 % у 2008 р.; підприємства виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 83,31 % у 2008 р.). Негативним, на наш погляд, є поступове зменшення питомої ваги інших витрат, до складу яких у тому числі входять витрати на маркетинг і рекламу, як в цілому по легкій промисловості, так і по її підгалузях. Хоча підприємства виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів витратили за цим напрямом 58,38 % коштів у 2007 р., вже у 2008 р. частка зазначених витрат суттєво знизилась до 11,22 %. Це є свідченням незадовільного стану маркетингової діяльності підприємств легкої промисловості. При тому, що сьогодні ні у кого не викликає сумнівів той факт, що від ефективності саме маркетингової діяльності залежить рівень попиту на продукцію та, відповідно, рівень отримуваних доходів (прибутку).

Питома вага витрат на внутрішні та зовнішні НДР була найменшою у 2006 р. загалом по промисловості та по окремих галузях. У 2007-2008 рр. спостерігаємо її зростання, що свідчить про активізацію цього напрямку інноваційної діяльності. Найменшою протягом проаналізованого періоду була частка витрат на придбання інших зовнішніх знань, при чому за даним напрямом здійснювали витрати лише підприємства текстильного виробництва; підприємства з виробництва одягу, хутра та виробів з хутра. З цього чітко видно, що такий важливий напрям інноваційної діяльності, як трансфер технологій майже взагалі не використовується у галузі при низькому рівні власного інтелектуального потенціалу. Причиною цього є недостатній рівень фінансування інноваційної діяльності. Отже, з проведеного аналізу структури витрат за напрямками інноваційної діяльності можемо зробити висновок про те, що на підприємствах легкої промисловості основна увага приділяється вкладанню коштів у основний капітал. Це не відповідає світовим тенденціям підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємств. «У сучасній економіці спостерігається різке, більш ніж удвічі, зниження вартості матеріальних активів у порівнянні з часткою нематеріальних у забезпеченні успіху компанії на ринку. На фінансових ринках стало значно легше акумулювати необхідні кошти, якщо у якості залогової вартості компанії використовують патенти» [6].

Таблиця 2. Структура витрат за напрямками інноваційної діяльності

(власне опрацювання на підставі [2, 3])

Підгалузі промисловості та напрями інноваційної діяльності	Структура витрат на здійснення інноваційної діяльності, %				
	2004	2005	2006	2007	2008
<i>Легка промисловість</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Внутрішні НДР, зовнішні НДР	7,87	5,25	1,85	5,34	4,94
Інші зовнішні знання	0,06	0,12	1,48	2,16	0,18
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	72,99	64,58	64,22	79,91	90,66
Інші витрати	19,08	30,05	32,44	12,59	4,22
<i>- текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Внутрішні НДР, зовнішні НДР	10,38	6,95	2,21	5,60	4,90
Інші зовнішні знання	0,12	0,19	1,97	2,31	0,19
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	67,29	52,91	56,23	82,66	91,11
Інші витрати	22,21	39,95	39,59	9,43	3,80
<i>- виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Внутрішні НДР, зовнішні НДР	4,86	2,35	0,78	1,58	5,47
Інші зовнішні знання	-	-	-	-	-
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	79,82	84,51	88,26	40,04	83,31
Інші витрати	15,32	13,14	10,96	58,38	11,22

Після визначення рівня інноваційної активності підприємств легкої промисловості та рівня фінансування інноваційної діяльності, необхідно з'ясувати, наскільки результативною вона була. Для цього необхідно провести аналіз за такими показниками: кількість підприємств, що впроваджували інновації; кількість впроваджених інновацій за напрямками впровадження; обсягами реалізованої продукції. При аналізі результативності інноваційної активності підприємств легкої промисловості за напрямками, інновацій що були впроваджені, слід зазначити, що одні й ті ж самі підприємства як впроваджували нові інноваційні процеси, так і освоювали виробництво інноваційних видів продукції.

Загалом по легкій промисловості за період 2004-2008 рр. збільшилась кількість підприємств, що впроваджували нові інноваційні процеси з 19 у 2004 р. до 28 у 2008 р. (також збільшилась їх частка з 36,54 % у 2004 р. до 57,14 % у 2008 р.) [2, 3]. Кількість підприємств, що освоїли виробництво нових видів продукції зменшилась з 48 у 2004 р. до 23 у 2008 р. (їх частка також зменшилась з 92,31 % у 2004 р. до 46,94 % у 2008 р.). Аналогічні тенденції спостерігаємо і у змінах кількості та питомої ваги зазначених підприємств текстильного виробництва та виробництва одягу, хутра та виробів з хутра. При загальному зменшенні підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, що впроваджували інновації, найбільша їх частка на кінець проаналізованого періоду припадає на підприємства, що впроваджували нові інноваційні процеси (85,71 % у 2008 р.), хоча частка підприємств, що освоювали виробництво інноваційних видів продукції, також є значною (71,43 % у 2008 р.). У 2008 р. 9 підприємств текстильного виробництва; підприємств з виробництва одягу, хутра та виробів з хутра та 1 підприємство виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів впроваджували організаційні інновації; 11 підприємств текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра та 2 підприємства виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів впроваджували маркетингові інновації. Для більш точного уявлення про результативність інноваційної активності підприємств легкої промисловості, необхідно з'ясувати кількість впроваджених інновацій загалом по галузі та підгалузях.

За період 2004–2008 рр. спостерігається більша інноваційна активність підприємств текстильного виробництва та підприємств з виробництва одягу, хутра та виробів з хутра [2, 3]. Основна увага приділялась впровадженню інноваційних видів продукції, хоча у 2008 р. у розрахунку на одне підприємство їх було впроваджено на 35,2 % менше, ніж у 2004 р. Серед 84 інноваційних видів продукції, які було освоєно у 2008 р., 45 (53,6 %) були новими для ринку. Інноваційні машини, устаткування, апарати та прилади у кількості 4 одиниці були новими лише для підприємств. Що стосується. Стосовно підприємств виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів та найбільш інноваційно результативним для них був 2005 рік. До 2008 р. ситуація погіршилась, хоча невелика інноваційна активність на зазначених підприємствах все ж таки спостерігається. Ними освоєно у 2008 р. виробництво 17-ти інноваційних видів продукції, які були новими лише для підприємств, але не для ринку.

За проаналізований період відбулось суттєве скорочення підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію (на 43,5 %) [2, 3]. Відповідно зменшилась частка зазначених підприємств по відношенню до кількості підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність (на 30,52 відсоткових пункти). Найбільшу кількість інноваційної продукції реалізовано підприємствами легкої промисловості у 2007 р. за рахунок зростання обсягів реалізації було підприємствами текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра (на 246,5 % порівняно з попереднім 2006 р.). Але у 2008 р. обсяги реалізації інноваційної продукції зменшились як загалом по легкій промисловості, так і по окремих підгалузях. Підприємства виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів за період 2004-2008 рр. стабільно скорочували обсяги реалізації інноваційної продукції (на 33,1 % за аналізований період). Вплинуло на це як загальне скорочення підприємств цієї підгалузі легкої промисловості, так і скорочення підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність та реалізовували інноваційну продукцію. Значною є частка інноваційної продукції, що була реалізована за межі України, що підтверджує висновок щодо втрати підприємствами легкої промисловості внутрішніх ринків збуту внаслідок відсутності платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.

Висновки

Проведений аналіз інноваційності підприємств легкої промисловості дозволяє дійти висновку про низький рівень їх інноваційного потенціалу за всіма виділеними напрямками аналізу, а саме інтелектуальний потенціал, інвестиційний потенціал, виробничий потенціал. Причинами такого стану визначено такі чинники: недобросовісна конкуренція з боку іноземних товаровиробників; відсутність державної підтримки; втрата внутрішніх ринків збуту; низький рівень підготовки фахівців галузі; правова незахищеність прав інтелектуальної власності; низька інвестиційна привабливість підприємств галузі; недостатність коштів для фінансування інноваційної діяльності, що впливає на низьку результативність інноваційної діяльності тих підприємств, що її здійснюють; відсутність платоспроможного попиту на інноваційну продукцію галузі.

Шляхами виходу підприємств легкої промисловості з кризового стану та забезпечення їх розвитку на інноваційній основі можуть бути такі: з боку держави – обмеження імпорту на продукцію галузі, яку можливо виготовляти всередині країни; формування та підтримання попиту на інноваційну продукцію за допомогою держзамовлень та державних дотацій; зниження податкового навантаження з метою збільшення прибутку, який можливо спрямовувати на інноваційний розвиток; з боку підприємств

– застосування системи стратегічного управління; підвищення рівня інноваційної культури управлінців та працівників; підвищення рівня ділової активності підприємств та пошук інвесторів під інноваційні проекти на засадах партнерства; підвищення рівня маркетингової діяльності; пошук «ніш» на ринку продукції легкої промисловості та їх заповнення. Очікуваним наслідком інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості безсумнівно має бути покращення умов праці та підвищення якості життя як працівників галузі, так і всього населення країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Янковець Т. М. Здійснення інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості з метою підвищення їх конкурентоспроможності // Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності / Матеріали III міжнародної Науково-практичної конференції 23-25 жовтня 2009 р. – Сімферополь: ВіТроПринт, 2009. – 199. – с. 77–79.
2. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні». – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2006. – 364 с.
3. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні». – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2009. – 366 с.
4. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: Монографія. – 2-ге вид. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 488 с.
5. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К.: Видавництво «Консультант», 2009. – 567 с.
6. Корсунский С. В. Инновации – основа экономики будущего // Инновации: проблемы науки та практики: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 208 с. – с. 20–37.

Надійшла 23.12.2009